

Karel VAN DE WOESTIJNE, *Verzameld Journalistiek Werk*, dl. 13, *Nieuwe Rotterdamse Courant, juli 1924-augustus 1925*. Cultureel Documentatiecentrum RUG, Gent, 1994.

In het dertiende deel van Van de Woestijne's NRC-correspondenties voeren, evenals in de twee voorafgaande delen, kunst en letteren de boventoon. Politieke en sociaal-economische vraagstukken worden zelden meer aan de orde gesteld en dat betekent dat de Vlaamse Beweging alleen maar figureert in de gestalte van haar kunstenaars en letterkundigen. Dat is op zich niet gering en het blijft dan ook de moeite waard deze correspondenties te volgen. En dan komt daar nog als extra bij de aandacht die Van de Woestijne ook aan niet-Vlaamse kunstenaars en letterkundigen geeft.

In dit deel wordt ruime aandacht geschonken aan Guido Gezelle. In 1924 was het vijftientig jaar geleden dat hij was overleden (27 november 1899). Van de Woestijne beschrijft hoe hij samen met René de Clercq de begrafenis bijwoonde en haalt daarbij herinneringen op aan zijn eerste kennismaking als jong kind met de gedichten van Gezelle en vertelt over een bezoek dat hij als achttienjarige in Kortrijk aan de grote meester bracht. Het was een wederzijds zwijgen. Overigens plaatst Minderaa in zijn *Karel van de Woestijne. Zijn leven en werken* op blz. 124 enige kritische kanttekeningen bij dit bezoek.

Van de Woestijne is niet onverdeeld gelukkig met de tentoonstelling die in 1924 ter ere van Gezelle is ingericht. Hij vindt deze te Westvlaams en te zeer gericht op Gezelle's priesterschap. De dichter Gezelle had ruimere aandacht verdiend. In een later artikel (*Gezelle na 25 jaar*) wijst hij nog eens op de unieke talenten van Gezelle als dichter. Hij had met alle tijdspoëzie gebroken. Als voorbeeld van het unieke talent geeft Van de Woestijne het volgende klankdicht:

Inke
de vinke
den appelboom
en een splenternieuw paar leerzen!

De Franse Dadaïsten zouden er volgens Van de Woestijne van smullen. Een thema dat ook nog al eens terugkeert is de positie van de Van Nu en Straks-groep. Zette de dichterskring 't Fonteintje (Reimond Herreman, Maurice Roelants, Richard Minne en Karel Leroux) de Van Nu en Straks traditie met hun individualistische poëzie voort en stonden zij recht tegenover de Ruimte-groep (Marnix Gijsen, Victor Brunclair, Paul Van Ostaijen) met hun gemeenschapskunst? Van de Woestijne is niet gelukkig met deze vergelijking. Hij wijst, zoals we al eerder zagen, de gedachte van een hyperindividualisme als kenmerk van de Van Nu en Straksers af.

Overigens geeft Van de Woestijne nog een interessante beschouwing over het Van Nu en Straks-klimaat in zijn bijdrage over André de Ridder, *Le genie du Nord*. Hij stelt dat het Europese en socialistische en anarchistische aspect onder de Van Nu en Straks-groep door de invloed van Guido Gezelle en Stijn Streuvels veranderde:

„Doch Gezelle en Streuvels kregen grooter en grootere invloed, zoodat zij weldra zoo goed als geheel de Vlaamsche literatuur overheerschten bij tal van epigonen die geen ideaal meer hadden dan natuurgedicht en dorpsnovelle; en waar die epigonen nu eenmaal talent bezaten — God, wat bleek er in dien tijd literair talent te schuilen in de Vlaamsche beemden! — ging dat talent de hogere bestrevingen der eerste 'Van Nu en Straksers' overwoekeren met een gewas, waarvan men niet altijd inzag dat daar heel wat onkruid onder verschoolen zat” (blz. 636).

Aardig is het ook om te lezen hoe de jonge Van de Woestijne en zijn vrienden de *Nieuwe Gids* lazen om er de verzen van Willem Kloos uit over te schrijven, toen diens verzen nog niet gebundeld waren. In het Noorden deden de dichter Pieter van Eyck en de vol dichterlijke aspiraties zittende Pieter Geyl als jonge gymnasiasten in de jaren 1905-1907 niet anders.

Naar aanleiding van het werk van jonge kunstschilders als Frans Masereel, Jozef Cantré en Van Uytvanck schrijft Van de Woestijne met waardering over de uitgeverij De Sikkkel van Eugene de Bock, die veel van zijn uitgaven door hen laat illustreren. Ook elders schrijft hij positief over deze uitgever, „die zich van bij den wapenstilstand moedig aan het werk zette”. Is dit echter niet te eufemistisch voor het blote feit dat De Bock, als activist ontslagen, nieuw werk moest zoeken, of wilde Van de Woestijne dat niet vermelden?

Maar laat ik de kunsten verder onbesproken laten.

Bekommernis om steden-en landschapsschoon komen we vaak bij Van de Woestijne tegen. Zo schrijft hij over de aantasting van het landschap „aan de Vlaamsche zee”. Hij is verontrust over de toenemende bouwwoede en grondspeculatie en vreest dat de kuststreek verworpen zal tot:

„eene dertien uren lange wandeling op allemaal gelijke klinkers, langs allemaal gelijke hotels en allemaal gelijke villa's, gebouwen allemaal even leelijk” (blz. 670).

Hij heeft helaas te zeer gelijk gekregen!

Deel dertien biedt, mogelijk zelfs dankzij de concentratie op de schone kunsten en de letteren, veel lezenswaardigs, dat dankzij de volhardende ijver van prof. A. Deprez en haar medewerkers voor de lezers volwaardig ontsloten is.

Pieter VAN HEES